

Catalunya Artística

Jacinto Verdaguer Pr

BIBLIOTECA -
JOAN B. PUIG

El Teatro actual

I

Un article de J. Menéndez Agusty, publicat en *La Vanguardia*, l'altra setmana, m'ha suggerit la present Crónica.

En dit article,—que porta per títol el mateix d'aquestes ratllas,—diu l'autor, referint-se,—crech qu' exclusivament,—al teatro castellá: «El teatro actual, llevat de gloriosas escepcions, entre ellas *La loca de la casa*, es superficial, menut, cosa lleugera per' afavorir la digestió d' un bon burgés ò entretenir l' orella de la gent de lletres per espay de dugas ó tres horas. Per lo que toca á transcendencia, no cal buscarnhi, porque fora temps perdut. Son filigranas vaporosas, monadas d' acer ab incrustacions y dibuixets, no obras artísticas, macissas, poderosas y de pur metall precios.»

Estém d' acort, si l'autor se refereix exclusivament, com deya avans, al modern teatro castellá. Y precisament aquesta conformitat d'apreciació es la que nos ha fet venir desitjos d' abocetar rápidamente una comparació entre aquell teatro y l' teatro catalá modern, nat d'ahir, pero ab forza y robustesa que promet un esplendorós floreixement.

Dit paralelo l' créch beneficiós; no sols porque ha de resultar enaltidor per la nostra producció artística, sino també porque, essent l' Art manifestació eterna de la manera d' esser íntima d' un poble, de la comparansa n' ha de ressortir forsosament l' antitetich estat d' anima actual de las dugas rassas: l' una agotada, visquent arraulida l' ensomni de la seva anterior grandesa, y aislantse de la vida de las ideas modernas, com si, conscient de la seva feblesa, volgués recullir y restaurar las sevas forsas en un repós ensonyat; l' altre, resurgint á la vida en un renaixement espléndit en tots els ordres d' ideas, jove y sana d' anima y de

cos; després d' un aclaparament de vora tres sigles.

Com diu molt bé el senyor Menéndez Agusty, el teatro actual castellá es superficial, fet de menudencias. La seva carecterística es un to discret, mansoy: sembla que'ls autors tingan por d' alzar la veu intel·lectualment, com si's trobessin en l' habitació d' un malalt de curado.

Fugint per temperament d' assumptos transcendents, s' entretenen presentant escenas de costúms ó trapasseries de la vida vulgar, tractadas á la menuda, ab sobra de detalls accessóris y sense enlayrarse may á consideracions d' ordre universal. La moral que's desprén d' aqueixas obras,—parlém de la moral grossa, no d' aqueixa moral al menudeig, d' aplicació immediata á cassos concrets,—es esquifida, cuan n' hi ha, y may ofereix punts de vista, d' aquells en els que pot encloures tota la vida.

Las passions dels personatges resultan ayguallidas, el conflicte mansoy, y l' acció casi nula,—com en els *scherzos*, més ó menos irónichs, més ó menos intencionats y ab pretensions de transcendencia d' en Benavente y las exhibicions de tipos dels Quinteros,—ó bé son cassos morbosos, ab personatges delirants y frases retóricas desllorigadas, cuan se tracta de concepcions ab vistas filosóficas, com els darrers dramas de l' Echegaray.

Escepció feta de dugas ó tres obras d' en Galdós, veritables dramas moderns, tot lo qu' ha produhit darrerament el teatro castellá, me fá l' efecte d' una melodia cansonera, bona pera entretenir l' aburriment d' un públich ensopit, que no vol res que fassi vibrar els seus nervis, ni li desvetlli l' enteniment.

Deixém de banda lo de l' Echegaray, espectacles semblants á'n els *tours de force* del santón neurótich que s'enfonza claus al ventre y á la llengua pera espatarrar á la galeria, porque l' senyor Echegaray, malgrat que produheixi actualment y ab tot y els seus simbolismes d' última hora, no se l' pot considerar com á dramaturch modern, en el sentit que's dona á'n aquesta paraula. L' Echegaray ha sigut, es y será un romántich, per més que probi de fer evolucionar els seus procediments, y com á tal, tindrém sempre que judicarlo.

Y tornant á'n el assumpto; aquesta nota grisensa que caracteriza al teatro castellá actual,

vé complicada,—com apuntavam avans y senyala també en son article el senyor Menéndez Agusty,—per una falta absoluta d'acció externa, d'argument, com diu el públich. Aixó no seria un defecte, si vingués compensada aquella falta per l'exuberancia de l'acció interna, pe'l desenrotllo y lluyta de las ideas qu'animan als personatges.

Desgraciadament la vida anímica de las ditas produccions, es més migrada y esquifida que llur vida exterior.

En cap d'ellas s'hi troba aquesta corrent heroyca que porta l'ànima en ascensió progressiva desde las miserias de la vida actual, á un estat de vida superior. Aquest aspecte de la vida moderna, la lluyta entre un ideal que no ha cristallisat encara y las costúms y prejudicis establerts, aquesta lluyta característica de la nostra época de transició, no's reflecta en cap de las obras que produheix el teatro castellá.

En ellas hi manca el fi superior, artístich y social, que deu perseguir sempre 'l teatro, quina missió es escencialment educadora, en el sentit ample de la paraula. En comptes d'aixó en l'actual teatro castellá no hi sabém veure més que la preocupació de fer pessigollas agradosas al públich panxa-contenta, per alleugerirli els horrors digestius de l'abundós sopar, que ha engolít avans d'anar al teatro.

Y no es aixó lo pitxor. Darrerament,—vergonya 'ns fá 'l dirho!—en las últimas produccions d'un autor qu'havia iniciat valentment á Madrid el teatro modern, ens ha semblat descobrirhi un mercantilisme desenfrenat, l'obsessió de la pessefa y las ganas de sacrificarho tot sense escrúpol, per' aconseguirla.

Aquest es el cuadro que 'ns ofereix la producció teatral castellana moderna.

La setmana entrant estudiarem lleugera-ment el nostre teatro actual, comensant pe'ls iniciadors de la seva renovació.

JOSEPH PIULA.

Flors de ciutat

(Impressió)

La clavellina de ciutat
puja migrada;
jo la so vista en el terrat
esgrogahida y coll-torsada.

En un terrat d'un carré estret
sense 'l plé sol que la conforta
viu en las ombras y sent fret....
está mitj mortal!

Sols d'esquitllentas la claror
hi bat un' hora al cap del día,
per xó 's coll-torsa de tristor
com esperant que l'agonia
no deixi eixirli ni una flor.

Es un mal ayre el de ciutat
tant per las plantas com pe 'ls homes;
si entre las flors el sol no hi bat
al cor humá també hi ha bromas.
Bromas espessas d'un gris fort
que no desfá la soleyada,
y mes apar signe de mort
que una boyrada.

¡Vegessiu tota la ufanor
de flors y cors á la montanya,
com moriríau de tristor
á la ciutat fosca y estranya!

La clavellina allá no hi creix
com al terrat, esgrogahida,
que'l que li sobra es un esqueix
ben fecondant y plé de vida.

Aquí, las plantas ¡quin morí;
mes lent y trist, entafuradas
en l'ombra humida d'un jardí
sense petóns de soleyadas!

Aquí, si esclata casualment
una poncella esblanquehida,
ja neix migrada y macilent
sens l'ufanor y esplet de vida....

Ayres malsans de la ciutat
al respirarlos me neuleixo,
y com las plantas del terrat
moro anyorat
d'un raig de sol que no fruheixo.
¡Si tingués alas, si 'n tingués....
al pich d'un mont me'n aniría
hont oblidar per sempre més
tot aquest baf de malaltia!...

J. AYNÉ RABELL.

Castell de Casp.

El Parlament de Casp

Planas de la «Historia de Catalunya»

Al morir el rey En Martí l' *Humà* en 1410, sense deixar hereu llegítim per línia mascle, el trono dels Comtes de Barcelona quedà extingit y ab ell la heróyca casa que havia extés y aixamplat sas glories per las tres parts del mon allavors conegudas, fentse temer, admirar y respectar hont vulla [que onejessen llurs senyeras. Y com si aquella línia no pogués desapareixer sense grans trastorns, tan prompte com En Martí expirà, va comensar á agitar-se inquiet y desassossegat el reyalme y 's deixà sentir el sinistre xocar de las armas dels que acudían á sostenir sos drets, molt avans ja de que 's trasladesin á Poblet las despulles encara tébias del darrer monarca de la casa de Barcelona (1).

Els aspirants á la corona eran sis al ocórrer la mort d' En Martí, pero tan sols dos d' ells son els que ocupan moltes planas en la historia

patria, degut als successos tristíssims en cual desenrotllo foren protagonistas; aquets eran:

Jaume *el Desdixat*, comte d' Urgell, pretendent per dret propi puig qu' era renet en línia varonil d' un monarca aragonés, y pe 'l dret de sa muller, la comtesa Na Isabel, filla del rey En Pere *el Ceremoniós* y de sa quarta esposa Na Sibila de Forciá, y per consegüent germana del rey Martí.

En Ferrán d' Antequera, infant de Castella, fill de Na Elionor casada ab En Joan de Castella y filla d' En Pere *el Ceremoniós* y de sa tercera esposa Na Elionor de Sicilia. Representava la segona línia femenina y era, per sa mare, net d' un monarca d' Aragó.

Tots els pretendents se bellugaren pera ocupar el trono vacant per la mort del rey En Martí sense successió directa, puig aquest darrer monarca català morí sense deixar cap fill mascle y si sols un fill bort d' En Martí *el Jove*, rey de Sicilia, fill d' en Martí l' *Humà* y

(1) Balaguer.—*Historia de Catalunya. Tom. 3. Llib. vii, Cap. xxxvii.*

á quin aquest rey volia legitimar, quan la mort el sorprengué pocs dies avans estantse en el convent de Valldonzella.

La situació, donchs, era difícil de salvar. "Jamay cap altre poble—diu l'historiador Lafuente—mostrá una moderació y una prudencia comparables á la del reyalme d'Aragó al quedar vacant el trono."

Desde la mort del rey En Martí (1410) fins arribar al tristement célebre Parlament de Casp (1412), varen celebrarse varis Parlaments á Catalunya, Valencia y Aragó. Els bandos dels aspirants anavan revoltats y Fra Vicens Ferrer, confessor del Papa Benedicte XIII, home de fama envejable y gran renom, corria per Castella sentint sas predicacions, hont l'infant Ferrán d'Antequera n'esdevingué l'oyent més fervorós y el deixeble més súmis.

Convocat el Parlament se nombraren nou compromissaris pera dictar sentència sobre quí havia d'esser rey d'Aragó. Els nou jutjes foren: en representació de Catalunya, En Pere Zagarriga, Arquebisbe de Tarragona; En Guillelm de Vallseca y En Bernat de Gualbes. Representaren Aragó, En Domingo Ram, Bisbe d'Hosca, Fra Francesch de Aranda y Berenguer de Bardají, y representant Valencia hi havia En Bonifaci Ferrer, prior general de la Cartuixa, Fra Vicens Ferrer, de l'Ordre de Predicadors, germá del anterior y En Ginés Rabasa, quí avans d'actuar el Parlament fou substituït, puig aquell s'excusá.

Un cop publicada la elecció dels nou jutjes, el mateix Parlament nombrá als tres alcaides qu'havían de manar las foras destinadas á la defensa del castell y vila de Casp.

Fins el dia 18 d'Abril de 1412 no quedá instalada en Casp la junta dels nou compromissaris, obrintse aquell dia el gran plet dinástich y nacional. Tot el mes de Maig y part de Juny, els nou jutjes estigueren en una de las salas del castell de Casp (quina vista acompanyém) donant audiencias tan aviat públicas com secretas; després, quan se cregueren prou enterats se tancaren en el castell pera deliberar y sentenciar.

Lo que succelí alashoras, es y será sempre un misteri que may podrá penetrarse, pe'l secret que se'n guarda y no haber quedat acta detallada d'aquellas privadas discussions. Sols un autor valenciá, Martí de Vicianá, conta

que haventse promogut gran discórdia entre 'ls nou jutjes, Sant Vicens Ferrer va dilshi: —*Mireu, no's detingau més en acordar sentència, que la justicia dona el dret al infant En Ferrán de Castella, y aixó y no altra cosa 's farà perque del cel prevé y no de la terra.*

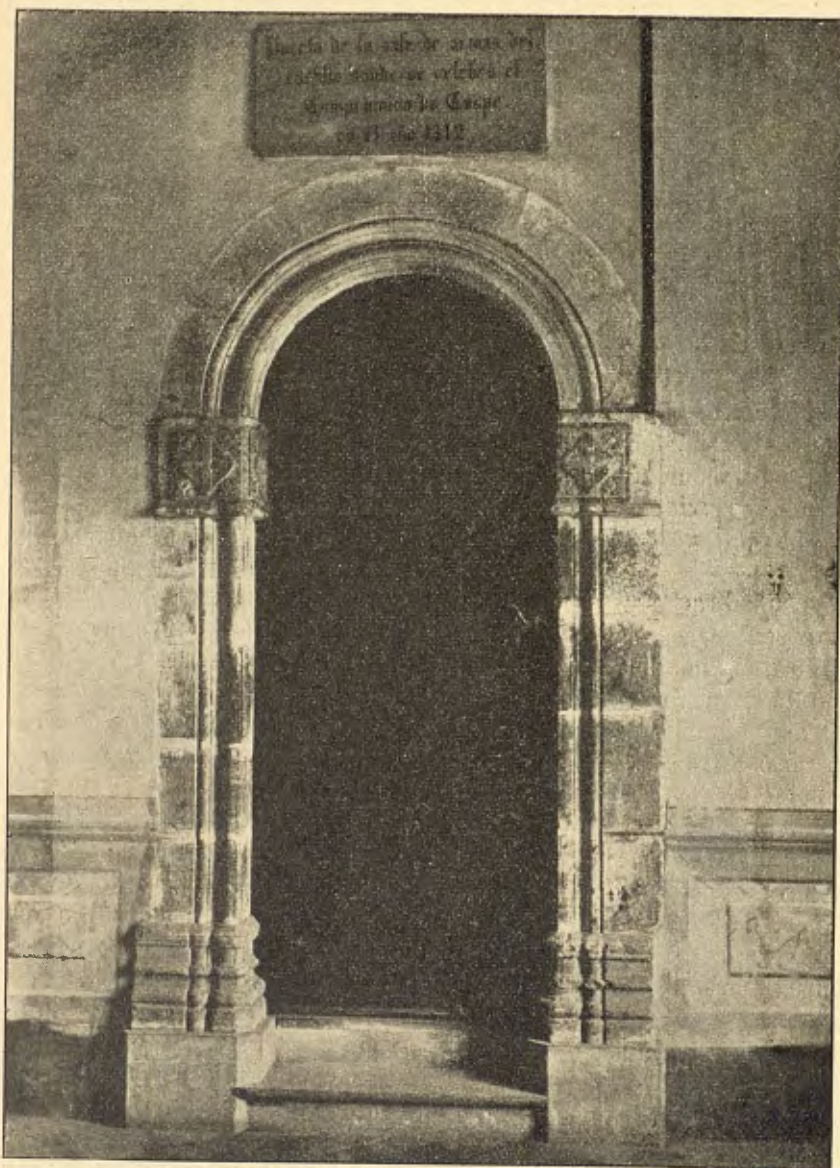
En Victor Balaguer suposa que si aixó es cert, Sant Vicens Ferrer abusá, en aquell plet, de son prestigi de virtut y de sa santetat, fentse l'inspirat del cel en aquella causa. Y quelcom d'aixó devia ocorrer forsosament si notém la particularíssima circumstancia de haber sigut ell el primer dels nou en donar son vot apesar de trobarse presents personatges constituïts en tanta dignitat, tals com l'Arquebisbe de Tarragona y l'Bisbe d'Hosca y esser Vicens Ferrer l'octau dels jutjes en grau.

Arribá el 28 de Juny de 1412 y's doná á conèixer al poble la sentència que llegí Sant Vicens Ferrer després d'una prédica, per quina sentència's declarava: *Que'ls parlaments subdits y vassalls de la Corona d'Aragó deblian prestar sa fidelitat al ilustríssim, excelentíssim y poderosíssim príncep y senyor En Ferrán, infant de Castella, y á'n ell havia de tenir per veritable rey y senyor.*

No fou tan general el regositj d'aquest acte—ha dit l'historiador Zurita—puig no's trobaven en aquell lloch molts que'n tingueren gran pesar y sentiment, y molts quedaren com aclaparats de pena, y públicament comensaren á queixarse y á murmurar de que s'hagués preferit un príncep extranger tenintlos naturals y de llegítima successió. Y aixís fou, per més que's diga lo contrari. El disgust vá esser general, y prou ho demostra'l fet de tenir de calmar l'endemá, el propi Sant Vicens Ferrer, ab un altre sermó, el descontent públich, puig el poble comensava á expressarse sorollosament contra'ls jutjes, á quins acusava en alta veu de traydors á la patria.

May podrá negarse—diu en Balaguer—que Sant Vicens Ferrer abusá de son caràcter de santetat pera inclinar l'ànim deis jutjes, fentse l'inspirat del cel y tractant de donar cert color providencial ó sobrenatural á lo que era purament humá y polítich.

Y que'l Papa Benedicte XIII influí molt per sa part, no pot negarse tampoch. Ja havém dit que tenia per confessor á Vicens Ferrer. A Benedicte li importava molt que'l infant Ferrán cenyís la corona, per semblarli que ai.

Porta de la Sala d'armes del castell hont s'hi celebrà el Compromís de Casp.

xís estaria segur de l'obediència y apoyodels reyalmes d'Aragó y de Castella.

Dir, com va dir-se, que s'elegia á Ferrán per esser el parent més pròxim del últim rey En Martí, es un absurde. May els germans han sigut preferits als fills en cuestions de parentiu. El més pròxim parent d'En Martí era En Fadrich, com fill de son fill Martí *el Jove*, rey de Sicilia, y se 'lrebutjá per bort sense reparar en que Ferrán d'Antequera era net d'un altre bort.

La influencia de Sant Vicens Ferrer en el Parlament de Casp, va portar al trono dels comtes reys d'Aragó y Catalunya á un rey foraster, quin regnat va produhir la mort d'En Jaume *el Desdixat* y moltes perturbacions en el reyalme.

Intima

Si 'm miras, dóna adorada,
no se lo que 'm fas sentí
que ab ta xamosa mirada
dolsament me fas morí.

Mes, si no 'm miras m'anyoro
y sospiro tristement,
y per dintre peno y ploro
y 'm migra doble 'l torment.

¿Quin secret hi deus tenir
en tos ulls, dóna estimada?
¿Quin secret te fa lluhir
ta serena y gran mirada?

Sempre 'm condemna á morí
ta bonesa ó ton rigor:
si no'm miras, pe 'l sofrí,
y cuan me miras, d'amor.

ANGEL CABUTÍ.

Calella, 1902

Narracions de mar

L'AGONIA DE LA "GAVINA"

Ja que'l fort mistral de l'altra nit ens ha llenzat sobre la costa de Córcega, deixeume narrar una de las terribles historias de mar, de la que'n parlan sovint els pescadors de per' llá, no oblidantla may; la casualitat me n'ha fet sapiguer detalls ben veridichs, una relació justa.

De tot aixó fá dos ó tres anys.

Jo recorria el mar de Cerdenya acompanyat de set ó vuyt marins aduaners. ¡Deu me valga quin viatge mes penós pera un novici! En tot el mes de Mars no varem tenir ni un dia abonant; el vent del Est ens va agafar de cap d'esquila y 'l mar va estar irritat sempre.

Una tarde que fugiam del temporal, nostre barco aná á refugiarse á la entrada del golf de Bonifaci, al mitj d'un grupo d'islots, quin aspecte no era pas, la vritat, gens temptador. Grans rocas peladas atapahidas d'aucells, alguns brots do flors de donzell (1) matas de *lentiscus* y ensá y enllá, en l'aygua grassa y enllo-tada, trossos de fusta podrida. Pero encara era preferible passar la nit en aquellas rocas sinistre que en la sentina d'una barca vella, mitj estevellada, hont las onas hi entran facilment; y pensant aixó 'ns acontentavam.

Tan bon punt varem desembarcar y mentres els mariners encenian foch pera condimentarhi la sopa de peix, el patró va cridarme, y signantme un petit tancat, tot blanch, fet de ciment, que 's perdia en la boyra al cap d'avall de la isla, va dirme:

—¿Vol venir al cementiri?

—Un cementiri, patró Leonetti?—vareig contestar sorprés—donchs hont som?

—En las islas Lavezzi, senyor. Aquí es hont están enterrats els siscents homes de la *Gavina*, en el mateix lloch hont se perdé la fragata, fá deu anys... ¡Pobra gent! No reben pas gayres visitas... Lo menos que podém fer, donchs, ja que som aquí, es anarlos á saludar.

—Ab molt gust, anemhi donchs, patró.

* *

¡Qu' era trist el cementiri de la *Gavina*! Encara 'l veig ab sa paret baixa, blanca, la porta de ferro, rovellada, que costava un botavant d'obrir, sa capella menuda, silenciosa,

y centenars de creus negras mitj amagadas per l'herba exhuberant... ¡Ni una corona de sempre-vivas, ni cap altre recort, rés; ¡pobres morts abandonats ¡qui'n fret deuen tenir en sas tombas improvisadas!

Alli varem restar un moment agenollats. El patró resava en alta veu. Unas gavinas grossíssimas, agegantadas, únichs guardians d'aquell cementiri, volatejaván damunt dels nostres caps, barrejant sos crits enrogullats ab els planyivols rugits del mar.

Finida la pregària, ens entornarem tristement cap el recó de l'isla hont hi havia la barca amarrada.

Durant la nostra ausencia, els mariners no havian pas perdut el temps. Ja varem trobar un foch ben encés al redós d'una roca, y 'l calderó de la minestra fumejant. Varem assentarnos entorn del foch y aviat cada hu tingué colocada sobre'ls genolls una escudella gran, de pisa ordinaria, contenint duas llescas de pa moreno, xopadas abundantment d'una salsa ben sustanciosa. El desdejuni fou silenciós; anavam mullats y teniam gayrebé fam, y després el vehinatge del cementiri... No obstant, aixís que las escudellas estigueren buydas, s'encengueren las pipas y 's comensá á enrahonar una estona. Naturalment, se parlá de la *Gavina*.

—Pero, vaja, expliquéuvos, ¿cóm ocorregué el naufragi?—vareig preguntar al patró, qui ab el cap entre las mans, mirava el caliu del foch, tot cavilós.

—¿Que cóm vá ocorrer?—feu l'home aflui-xant un sospir gran... ¡ay senyor, ningú en el mon podria dirho com vá esser! Tot lo que sabem es que la *Gavina*, carregada de tropas pera la Crimea, havia sortit de Tolon, el día avans á la tarde, ab un mal temps... Y al vespre encare 's recargolá més el temporal; el vent, la pluja, el mar enfurismat com no s'havia vist may .. L'endemá al matí, vá semblar que amaynés un xich el vent y la pluja, pero 'l mar seguía ferreny, y á més d'aixó, una malehida boyra del diable que no deixava distingir un fanal á quatre passos... Aqueixas boyras, senyor, ningú sab lo traydoras que son... No hi fá res, jo créch que la *Gavina* degué, al matí, perdre 'l timó... porque no hi há boyra que hi valga. Sense cap averia el capitá no hauria vingut á estrellarse aquí. Era un marino com un brau, que tots nosaltres coneixiam,

(1) Flor antielmintica.

ESTUDI, dibuix á la ploma per J. GUARDIA.

y ell sabia, roca per roca, aquesta costa tan bé com jo, que no conéch altra cosa.

—Y á quin' hora 's creu que vá naufragar la *Gavina*?

—Havía d' esser á mitjdía; sí senyor, en plé día... Pero, ¡repunyal! ab la broma no hi fá res que sigui de día com de nit; sempre ho es prou de nit, fosca com una gola de liop... Un carrabiner de la costa m' ha contat que aquell día, per' llá á dos quarts de dotze, havent tingut de sortir de la seva casilla empaytant la gorra que se li havia endut el vent... oh, y de quatre grapas, que vá tenirhi d' anar á la cassa... porque 'l vent, ¡mallá, y cóm bufava el remalehit... y veurá, una gorra costa algún cuarto!... Donchs, mentres el carrabiner corria per la platja á tall de bestia estranya... veliaquí que alsa 'l cap, y 's vá adonar, aprop d'ell, y dintre la broma espessa, d' una gran embarcació navegant á *palu secu*, que corria el vent per l' indret de las islas Lavezzi. Aquella embarcació navegava tan rápidamente qu' ell ni temps vá tenir d' observarla bé. Tot fá creure, no obstant, qu' era la *Gavina*, donchs mitj' hora més tart el pastor de las islas vá sentir com sobre las rocas... Pero, aturis, ara arriba el pastor de qui li parlava, senyor; ell mateix li contarà...

—Bon día, Llorens—afegí el patró dirigintse al pastor que s' apropava—vina á sentir la escaforeta d' aquest foch, au, no tingas por.

Un home, ab catxutxa y gayato, que ja feya estona veyá jorondar al entorn nostre, y á qui havia prés per un de la tripulació, porque no sabia que hi hagués cap pastor á l' isla, vá acostarse á nosaltres ab un posat de timidesa estranya en un home de son jayent.

Era un vell mitj idiota, víctima de no sé quin malaltia escorbútica que li inflava els llavis d' una manera horrible. Se li vá fer compendre no ab pochs treballs, de lo que 's tractava. Allavoras, el vell, aixecantse ab un dit el llavi infeccionat, vá comensar á contarnos que, efectivament, el día citat pe 'l patró, cap allá á mitj día, vá sentir de desde dintre son cubert un cruiximent espantós sobre las rocas. Com que la isla estava tota anegada, no havia pogut sortir, y sols al endemá, al obrir la porta de sa cabanya vege la platja coberta de despulas de barco y de cadávres llensats allí pe'l mar. Espantat, havia fugit corrent ab sa barca pera dirigirse á Bonifaci á demanar aussili.

* *

Cansat de tant enrahonar, el pastor vá asseures, y 'l patró torná á rependre la paraula:

—Sí, senyor, aquest pobre vell fou qui vá venir á veurem. Estava casi boig de por, y á'n aquest succés deu l' haver quedat gayrebé mitj boig. Y no n' hi havia pas per menos... Figuris ¡siscents morts extesos á la sorra, apiotats, trossejats entre mitj de trossos de fustam, velas, botas.... ¡Pobra *Gavina*! el mar la havia feta pols en un *santiamen*! tant es aixís que ab sas despulas, el pastor ab prou feynas hi ha pogut construir una cercat entorn del seu cubert! En quant als homes, casi tots desfigurats, destrossats horriblement, feyan llástima veurels agafats als uns als altres, com penjarellas de rahim.... Nosaltres varem trobar al capitá vestit de gran uniforme, y al capellá ab sa estola penjant al coll, en un recó, entre dugas rocas, y á un gat de mar ab els ulls oberts.... semblava viure encara... pero no, era ben mort. Estava decretat que no 's salvaria ningú.

Al arribar aquí el patró va pararse.

—Ey, Faló,—vá cridar á un dels seus—el foch s' apaga.

El mariner aludit vá tirar al foch tres ó quatre trossos de fustam enquitranat, y el patró va seguir contant:

Lo mes trist que hi ha, en aquesta historia, es lo següent: tres setmanas avans del fet tristíssim, una corbeta que's dirigia á Crimea, com

la *Gavina*, havia naufragat de la mateixa manera, casi en el mateix lloch; sols que alashoras poguerem salvar la tripulació, mes, vint soldats que anavan á bordo. Aquells pobres defensors de la patria may se'n havían vist de mes frescas, com vosté pot suposarse. Se'ls conduí á Bonifaci y durant dos días varem atendre's tot lo millor possible. Un cop ben aixugats y encoratjats.... ¡adeusiau y bona sort! se'n entornaren á Tolón, desde quin punt, passat temps, els tornaren á embarcar cap á la Crimea... ¡Y no dirá vosté en quin barcol!... A bordo de la *Gavina*, senyor. Nosaltres els varem trobar á tots vint, entre 'ls morts; en aquest mateix indret hont som ara.... Jo mateix vareig aixecar á un cabo de cavalleria, un minyó jove, el bigoti sedós, un senyoret de París á qui havia tingut allotjat á casa meua, y que tant ens havia fet riure tot aquell temps ab els seus cuentos.... Al mirarlo estirat se 'm vá partir el cor.... Mare de Deu Santísima!

Alashoras, el brau patró, molt emocionat, espolsá la cendra de sa pipa, s'embolicá ab una manta y 'm dongué la bona nit.... Els mariners encara continuaren sas conversas á mitja veu, fins una bona estona.... Després, una, dugas, tres, s'apagaren las pipas.... y no's parlá mes. El vell pastor va allunyar-se. Y jo vaig quedar sol, ben sol y despert, pensant un munt de cosas, entre la tripulació que dormia.

* *

Sugestionat encara per la impresió de la horrorosa escena que acabava de sentir contar, vareig fer els possibles de reconstruir en mon pensament el pobre barco estavellat, y la historia d' aquella agonía que tingué per únic testimoni las gavinas de la costa. Alguns detalls que m' havían cridat l'atenció, com el capitá vestit de uniforme de gala, la estola del capellá, els vint soldats, y un grapat de menudencias mes, m' ajudavan á endevinar todas las peripécias del drama.... Jo ja veyia la fragata sortint de Tolón, de nit.... Surt del port, el mar está picat; el vent terrible; pero tenen per capitá á un marino arriscat y valent, y tots restan tranquils á bordo.

Al endemà dematí s'aixeca la boyra. Comensan á inquietarse. El capitá no s'aparta del pont, ni un minut. En el entrepont, hont hi han reclosos els pobres soldats, la fosca hi regna per complert... l'atmosfera es calitjosa... insoporable. Alguns s'han posat malalts y s'

recolsan sobre sas motxillas... El barco cabusseja horriblement, es impossible estarse dret, ni caminar... Parlan tots asseguts... per grupos, agafantse als banchs... es precis cridar pera ferse entendre... Hi ha qui comensa á tenir por.

—Oh, donchs els naufragis sovintegan molt per aquí—diu un.

—Aquí estém nosaltres per' assegurarho—afegeix un cabo, un senyoret parisench, bromista com ell sol. Aquest, ab sas bromas, fá esborronar als mes tímids.

—¡Un naufragi!... es una cosa molt divertida un naufragi—diu bó y rient el parisench—Ens acontentarém prenent un bany fret, y més tart ens portarán á Bonifaci... Res, es cuestió de menjar neros uns cuants días ab el patró Leonetti.

Y tots els seus riuen...

De sopte un cruiximent sinistre... ¿Qu'es aquest soroll? ¿Que ha passat?...

—S'ha romput el timó—diu un mariner, mullat de cap á peus, qu'atravesa l'entre-pont corrent...

—Bon viatge!—crida el cabo—Pero aquella broma ja no fa riure á ningú.

Corredissas sobre el pont. La boyra priva de veures els uns ab els altres. Els mariners van y venen, espantats, á las palpentas... ¡Ja no hi ha timó! Una maniobra cualsevol es impossible. La *Gavina* vá á las sevas, corra com el vent... En aquell instant es cuan el carrabiner la veu passar. Son dos cuarts de dotze del mitj dia... A proa.s' hi sent un soroll com produit per una canonada... ¡Las rompents! ¡las rompents!... tot ha acabat, no hi ha esperansa, van de dret á la costa, á estrellarse... El capitá baixa á tota pressa al seu camarot... Pochs moments després torna á ocupar son lloch sobre 'l pont... de gran uniforme. Ha volgut engalanarse pera morir.

En el entre-pont, els soldats, ansiosos, se miran sense dirse ni una paraula. Els malalts provan d'aixecarse... El cabo parisench no bromeja pas, ara... Llavoras es cuan el capellá portant l'estola se presenta á la porta del camarot:

—Agenolleuvos, fills meus!

Tots obeheixen. Ab veu atronadora el sacerdot comensa la pregaria dels agonitzants.

Simultàniament un xoch formidable, un crit, un sol crit, un crit immens... brassos extesos, mans que s'agafan las unas ab las otras, nir-

viosament, miradas espantadas per devant de las que la visió de la Mort passa com un llamp...
¡Misericordia!

Aixís es com vareig passar tota la nit, evocant, després de deu anys, la fi de la pobra fragata quinas despullas me rodejavan.

Y allà al lluny, en l'estret, dominava la tempestat. La foguera del vivac aixeribintse pe'l bofaruch del vent, quinas fortas ratxadas feyan escrestar las onas... Y jo, mentrestant sentia ballar la nostra barca al peu de las rocas, que feya gemegar sinistrement l'amarra que la sostenia.

ALFONS DAUDET

Corrent per Catalunya

Fot. de Masanés & Torruella.—Sallent.

Com á curiositat publiquem aquesta vista de la fàbrica d'en Torres, de Sallent, la primera de filats y teixits de cotó que va funcionar á Espanya. A pesar de sortirse el nostre periodich de sa esfera artística y literaria, no tenim cap mena de reparo en donar á coneixer aquest edifici, per tractarse d'una de las molts primacías que ha disfrutat Catalunya sobre 'l centralisme. Espanya deu á Catalunya tot el desenrotllo de las iniciativas civilisadoras, entre ellas, el primer ferrocarril, el primer vapor, la primera Exposició Universal, tot cuant ha contribuït á enlayrar la dessídia castellana; Catalunya, per esser el cervell d' Espanya, ho ha donat á coneixer primerament que 'l ventrell que n' ha pahit ab tota calma els elogis, pesi á qui pesi.

Aquells que per gelosia de rassa ho regatejin, serán els ilusos, els espanyolòfils per rutina ó per ignorancia, els mateixos, tal vegada, qu' entregaren la font de riquesa de nostras colonias al só del xim-xim de la *Marcha de Cádiz*.

Intima

Del día que 'ns vam dir
jadeu! fins á reveure,
que vaig perdut pe'l mon
revolteiant sens esma.
Pe'ls camins plens de sol
seguint, seguint la terra...
Aqui trobo una flor
que sanglotant se queixa;

allà sento un aucell
que canta ben alegre.
Després, un pobre trist
veig en la carretera;
camina ple de pols
treient un pam de llengua.
Pe'ls margens dels barranchs
pasturan las ovellas,

mentres que l'aygua, á dolls,
s'esmuny muda y lluhenta.
Al dematí, del sol
m' encisa la naixensa;
la posta 'm fá plorar
al apuntá 'l cap-vespre.

Y aixís, plé de tristor,
camino per la terra,
pensant tan sols en tú
que del meu cor ets reyna;
pensant sols en el jorn
que 'ns tornarém á veure,
y que podré besar
els teus llabions tendres!

J. M.ª MALLAFRÉ

Leuguer repás de Literatura y Arts portuguesas contemporáneas ⁽¹⁾

MOUSINHO D' ALBUQUERQUE

Digué Gladstone, el gran home d'estat anglés, que «l'alcohol fá en nostres días més víctimas que 'ls tres flagells històrics: fam, peste y guerra. Més que la fam y la peste, delma; més que la guerra, mata, y no sols mata, deshonra!»

L'alcohol degenera la rassa, empobrint y aniquilant las energías vitals d'un poble, tornantlo inepte pera lluytar y progressar; l'alcohol deixa una marca infamant al desgraciat vensut per aquest monstre.

Un dels problemas que més espantan, una de las causas primordials del malestar de la societat que treballa, un dels enemichs més

temibles y asquerosos del poble, que l'envileix y 'l degrada, es l'alcoholisme. Esgarrifa llegir las estadísticas que 's refereixen á tan estesa plaga. Entre 'ls processos tenebrosos de la criminalitat, campeja l'alcoholisme com un deu de llorda omnipotencia. La França ens diu que l'onze per cent dels suicidas, en 1891, eran arrastrats per la destruhidora enfermetat. La medicina 'ns mostra l'alcoholich com fácil presa de la tísis. La degeneració intelectual qu'origina aquest mal hereditari al transmetres de pares á fills, y fins, per atavisme, á descendents més llunyans, ens ensenya l'humanitat destruhintse combatuda pe 'l terrible flagell.

Portugal, digne d'estima y llástima: Portugal, nació rutinaria si 's vol, imitadora, pero fatalment assimilantse sempre lo pitjor, no té en sos desgabells polítichs, ni en sos daltabaios financers, ni en el mancamet d'homes d'esfors, la causa del discrédit é indiferentisme que l'aclapara: Portugal es un pahís d'alcoholichs. Totas las classes de la societat n'están taradas més ó menys d'aquest mal. No parlaré del poble que, desgraciadament, en un estat de cultura destestable, ha entrat de plé en l'alcoholisme. L'alta societat, fins l'aristocracia no desdenya amagársen.

Més d'una vegada ensopegantme parlar ab alguns amichs, al sentir qu'uns ab altres se retreyan els sovints *accidents* ocasionats per l'excés de beguda en sos famosos ápats, al demostrarlos ma estranyesa devant la poca importancia que lligavan á 'n aquets tan censurables fets, he escoltat retreure cínicament las paraulas de Jesús al faritèus:—*Qui estiga lliure de pecat que llensi la primera pedra.*

¿No indica aquesta sola frase el grau fondís-sim á que ha arribat l'alcoholisme en el poble portugués? Y no 's crega que sigan contadas las localitats que 'n pateixen: els pochs que 's dolen de sos avensos esmagadors, li donan un caràcter general.

¡Qui estiga lliure de pecat que llensi la primera pedra!

Que vingan á ma Pátria; que guaytin la corrua inmensa d'obrrers ab son trajo blau de festa, fent costat á sas mullers y á sos fills, camí á las fondaladas y salzaredas, aplegantse ab familias conegudas, unidas pe 'ls sagrats llassos del treball, arreglar á eixida de sol las esmorzadas y retornar al cap-vespre á ciutat per' esbargirse per passeigs y jardins; qu'aprenquin devant un poble que té l'intuició del ordre y del deber, y si d'entre ells algún se 'n esgarria, perque explotadors indignes el malmeten, que'l contemplin embrutit pe'ls carrers, entremitj dels xiuets de la maynada, escarnit per sos companys, perseguit com els gossos, deixantlo aislat, com herba dolenta, allunyantlo gayrebé al aculliment de la caritat.

May compregué com ara lo dignes que som d'enorgullirnos del nom de cataláns. Enlloch

(1) Vegis els números de CATALUNYA ARTÍSTICA, del 78 al 99 inclusius.

com á Catalunya las ideas de virtut, del bé, de l' honra, son tan respectadas y volgudas. Nostre hoste es un amich, el desvalgut té socors, els actes meritosos sovintejan sense fatxenda ni vanitat, la maldat y l' engany son exacrats y proscrits de casa nostra.

Ab fonda pena resseguiré, alt per alt, els fets y 'l caràcter d' un home considerat com una de las glorias més lilegítimas del Portugal contemporani. Mousinho d' Albuquerque fou un héroe.

GUNGUNHANA, régulo dels cafres
de Lourenço Marquez

El gloriós capdill de las campanyas africanas; el vencedor de Gungunhana, (famós *régulo* dels cafres, temible per son extraordinari vigor y exténs poder); aclamat per tot un poble; passejat en triomf y enlayrat als llochs més distingits fins nomenarlo preceptor del príncep hereu Lluís Felip, l' home que tenia en tot cor portugués un altar de admiració y de simpatia, l' exaltat patriota qu' exposa ab fermesa cent cops la vida per la pátria y aguanta sense una queixa els rigors d' un clima mortal caminant de victoria en victoria; el distingit militar que portava 'l pit creuat per las distincions dels braus més envejadas, el que fou valent á la guerra arrostrant perills sens mida, morí impotent en brassos del fi funest dels pobres d' esperit: per suícidí, en 8 de Janer d' aquest any.

Ni la seva carrera gloriosa, ni 'ls seus fets heróychs, ni la presa de Chaimite, ni la interminable lluyta qu' ell immortalisá ab sa bravesa, mereixen, al meu entendre, un estudi sério: las gestas de tots els héroes s' assemblan. El problema psíquich qu' enclou sa vida es més digne d' observació ja que porta inherent un palpable exemple de perturbació anémica, efecte d' un vici inveterat.

Esbriném son estat d' ánima.

Musinho d' Albuquerque no era expansiu y fins semblava alabarse de provocar, per son

caràcter retingut y maneras bruscas, barrueras y agresivas, indisposicions y enemistats, Era la seva orgánica y fonamental incapacitat á sometres, á subjectarse, d' esclavitzar-se al medi, d' arreglar ab comoditat y esplendidesa la vida. Era, en la ciencia, l' efecte de sas nadihuas y adquiridas capacitats y aptitus. Musinho nasqué pera manar, dirigir, dominar, pera la lluyta, pe 'ls afanyes; era, ab tot el caritatiu respecte á sa trágica y dolorosa memoria, un animal lliure. Y tant, que pensava deixar el servey de palau, no perque li manqués l' afecte dels sobiráns, no perque deixés d' experimentar el lilegítim orgull al col·laborar en la formació de l' ánima d' un Rey, sinó perque no era aquest el seu camp d' acció. May ningú fou menys blanch de la intriga.

Ell no ho amagava, ans pe 'l contrari; més d' una vegada ho havia donat á comprendre. —El príncep es un noy excelent,— deya. El Rey me tracta lo millor possible. La Reyna m' honra essent molt la meua amiga. Pró... jo no visch bé. Si las circunstancias volguessen qu' algún dia 'm fos ofert el govern de Mozambique ó encara de la India, acceptava inmediatamente. —

Nerviós, inquiet, impulsíu, ab un *no sé qué* d' entonat, ho repeteixo, era sols pera crearse enemichs. Desde son retorn de l' Africa prengué ab coratje sa propia ruina. Mes, fou tan gran el prestigi qu' allá vá adquirir, eran tantas las sevas cualitats, que tot desapareixia devant de sos mérits.

El fatal aconxeixement que posá terme á sa gloriosa vida, segons ma opinió, regoneix dugas causas: una mediata y altra immediata. Aquesta ningú la sab, pero tothom la preveu; la coordinació dels fets que 's desenrotllen després de sa mort ens l' ensenyan. Sols á tres personas doná á conèixer son intent; sols tres foren sas darreras cartas: una á sa mare, altra á sa muller y altra á la Reyna. ¿No es prou elocuent aquest fet? ¿son necessarias aclaracions? ¿no queda fidelment bosquejat el principi d' una tragedia á la que no es estranya la realesa? Si aixó no es prou, la veu del poble jutja.

La causa immediata es, sense cap mena de dubte, de primera forsa gravíssima, d' altra manera no 's comprén en un home posseidor de facultats intelectuals y próspera y considerada vida, un fi sobtat y illógich. La causa mediata més coneguda, originaria d' una série d' alternatives quin acabament no sorprén, fou l' alcoholisme. Mousinho d' Albuquerque si no era propiament un viciós, era un *buveur* apassionat y crónich. Las sotregadas que son organisme portava rebudas del contínuo ús del alcohol, devían traduhirse necessariamente en desarreglos corporals y anímichs. Coneguda aquesta tara, ¿qué té d' estrany que un home gayrebé felis ó ab medis pera serho, delinqueixi, se deshonri, 's suícidí? Es consecuencia.

CORRENT PER CATALUNYA

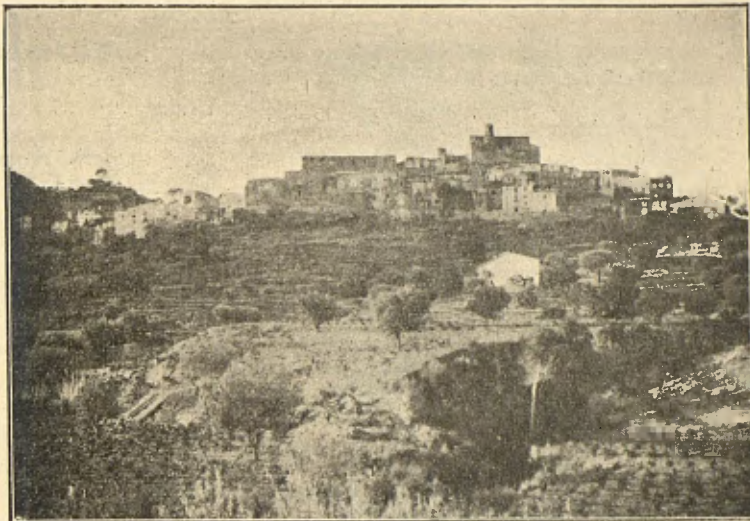
natural, justa; lo contrari seria incompreensible. Un exemple més; una lliçó terrible!

Cuántas dolorosas consideracions podrian ferse sobre Mousinho d'Albuquerque! Cuanta responsabilitat cau als pares que l'esculliren pera preceptor del seu fill, majorment cuan aquest fill es l'hereu d' un Rey, árbitre suprém dels destins d' un poble!...

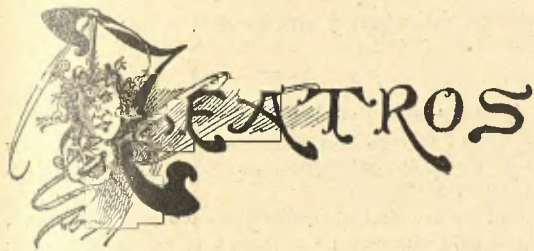
IGNASI DE L.

RIBERA ROVIRA.

Thomar (Portugal) 1902.

VISTA DEL POBLE DE CORBERA. — (Fot. de A. Culilla)

ELDORADO (TEATRO DE CATALUNYA)

¿Quina vá ser la intenció del eminent autor dels *Episodios Nacionales* y *Doña Perfecta* al escriurer sa darrera obra dramática *Alma y Vida*, que la companyia d' en Thuillier ens ha donat á coneixer? En el prólech de l' obra impresa diu en Pérez Galdós que la seva intenció vá ser "buydar en els motllos dramátichs una abstracció, un pressentiment més que idea precisa".

¿Ho ha lograt? Gayrebé; al menos ne dona idea per boca d' en *Cuenfuegos*, el protagonista de l'obra, cuan en l' acte últim, dirigintse als partidaris d' en *Monegro* que presencian la mort de la duquesa *Laura de la Cerda*, la hermosa sobirana, els diu que "son vidas que han perdut l' ànima".

De totas maneras, tingas ó no en compte el símbol acariciat per l' autor, l' assumpto de *Alma y Vida* es simpátich, consolador y agradívol. L' obra s' escolta ab gust y l'espectador posa sos afectes á certs personatges, esperant ab interés el desenrotllo del drama.

Si bé en el decurs de la faula hi sobressurten trossos llampants, d' aquells d' efecte segur en la massa per la lluhissor de son brilleig, produhint á voltas, aixís com una visió melodramática, hi trobém disculpa, tota

vegada que l' obra es d' epoca, y 'l romanticisme d' antany pot admetrer sempre l' enlluernament de figuras platónicas y efectes decoratius, cosa que seria imperdonable avuy, entatxonarho en produccions modernes ab vistas á la realitat y que no admeten enfatechs de platonismes. Per més qu' es y será sempre una preocupació l' opinar que avuy no pot haverhi romanticisme y coincidencias que transfigurin un fet de la vida, de real en inverosímil per lo bucólich. Avuy també, entre mitj de l' aspró y 'l positivisme humá hi surt una égloga ó un madrigal de lo més tendre.

Hem dit que *Alma y Vida*, d'en Galdós, es un' obra ben interessant; afegirém encara qu' está construhida ab molta trassa, y que 'l diálech corre fácil y harmóniós en tot el trascur del drama, com dialéch del ilustre autor de *La loca de la casa*.

Contribuhí molt á ser simpática l'obra l' acabada interpretació que las senyoretas Moreno y Ferri hi dongueren, aixís com entre els actors els senyors Thuillier y Donato Gimenez.

Del primer hem d'elogiar també la direcció escénica. Pera avuy está anunciat l'estreno d' un drama d'en Dicenta denominat *Aurora* escrit expressament pera que la companyia l'estreni á Barcelona.

Ja 'ns en ocuparém.

NOVETATS

Las flores, l' última comedieta dels germans Quinteros, es una producció tan feble de construcció que á no ser per la galanura del llenguatge que la vesteix, ab prou feynas podria aguantarse,—no en els cartells, que en els cartells un'obra s'hi aguanta sempre que un empresari es tossut y te ganas de perdre diners—sinó en las taulas, qu'es allá hont la deixa ó no surar el públich.

L'obra en general no es despreciable, ja dihem el perquè; pero peca de mansoya; es ben poca cosa com á producció dramática puig que d'interés no'n té. Es una monadeta, un objecte vistós d'argenteria, molt pulida, aixó si, molt lluenta (per la dicció) però que si unas mans níviosas l'apretan, se desfá com un full de purpurina. Y la vritat, aquestas cosas trencadissas de poch esperit y d'empenta migrada, son mes propias pera articlet literari que per' obra que hagi d'entretenir á un públich sempre compost de temperaments ben oposats.

TIVOLI

Com anunciavam en nostre número anterior, avuy debutará en aquest teatro, ab *La Bohème*, una companyia d'ópera italiana dirigida pe 'l Mtre. Baratta, composta de las tiples Enriqueta Casas, Amalia De-Roma, Agna Lopeteghi, Angelina Homs, Susagna Vigier y Josefina Donnay; de las contralts Fidela Gardeta y Ketti Chivers; dels tenors Angel Bazzini, Joseph Brotat y Mario E. Pagani; dels barítos Gustau Claveria, Gayetá Rebonato y Alfred Serazzi, y dels baixos Sebastiá Ciroto, Manel Carbonell y Abulker Leoni.

Durant la temporada, además de *La Bohème* se cantará *Manon Lescaut*, del Mtre. Massenet; *Mignon*, del Mtre. Thomas; *Hansel et Gretel*, de Humperdink, *I Pagliacci*, de Leoncavallo; *Cavalleria rusticana*, de Mascagni, y *Carmen*, de Bizet.

Els preus son reduhits y es de creurer que totas las audicions estarán concorregudas.

Nostre folletí

Ab el present número repartím el **PLECH 12.º** de la preciosa y popular novela de costums del nostre temps

LA PAPALLONA

original del eminent novelista catalá

Narcís Oller

Nova edició esmeradament corretjida per l'autor, y seguida d'un judici crítich del célebre novelista francés *Emili Zola*.

Acabada **LA PAPALLONA**, seguirá un llibre del genial poeta

Apeles Mestres

titulat

CANSONS

que ha deixat ja complertament llest son eximí autor.

Nostre segon petit Concurs

Definitivament fins en el vinent número no podrém fer públich el veredicté del Jurat calificador.

Compreném la impaciencia que han de sentir els autors dels treballs que han entrat en el Concurs, pero s'ha de tenir també en compte que la serietat de las personas notables de fora casa que componen el Jurat exigeix emetre un fallo just y ensopegat.

Al compaginar en la impremta el número de la setmana passada, va escapar-se una línia d'una columna á l'altra qu' enfosqueix un bon xich el sentit del paragraf del lapsus.

En l'article titulat: *Excursions per l'Aragó catalá*, plana 357, columna 1.ª hi sobra la ratlla 27 que diu: *sas costums; no hi ha casa en que hi falti la*, quina ratlla tindria d'estar colocada després de la 25 en la segona columna. D'aquesta manera, qu'es com correspon, queda ab el veritable sentit l'últim paragraf del article, que comensa: *Catalana es sa llengua, catalanas moltes de...* (y aquí la ratlla 27 que sobra en la primera columna).

Fém aquesta aclaració á fi de que el llegidor puga trobar en dit article tot el bon sentit que ha de tenir.

El distingit literat y autor dramátich mallorquí don Joan Torrendell, posará, dintre de pochos dias, á la venda, en las llibrerias d'aquesta ciutat, son nou drama inédit *Els dos esperits* que per circunstancias llargas d'explicar—segons ens diu l'autor—no fou estrenat la temporada que acaba de finir en el Teatro Romea.

¿Qui l'empeny que tant rodola, á *El Imparcial*, de Madrid? ¿No saben lo que deya l'altre dia?

Llegeixin:

“Inglaterra ha hecho siempre justicia al heroismo español”.

¿A qué vé ara aquesta raspallada? Vagin llegint:
 "Inglaterra no incurrirá en el error de Napoleón"...
 (¿Bufa!) "porque sabe que el día del conflicto"...
 (¿quin?) "todos nos juntaríamos contra el enemigo común, y que primero se hundirá España antes no pisotéen nuestra dignidad los extranjeros".
 ¡Bufa, bufa y rebufa!
 Aixó es á tall de Guzmán el Bueno.
 ¡Vés quína manera de fer obrir els ulls y las urpas de la rapinya! N' hi há un vagó d'aquets *rotatívos patrioters*.
 Herodes vá quedar-se curt.

Després de la campanya del Transvaal, en Devet se'n tornarà á casa seva hont rependrà las sevas tascas agrícolas.

En un altre pahís que jo sé, tots els generals després d'una campanya, per desastrosa que hagi sigut per ells, se fan donar creus pensionadas y xuclan el pressupost com si aquell pahís fermés els gossos ab llangonissas.

¡Quína barra tenen els guerreros en aquell pahís que jo sé! ¿Oy?

S'han publicat els cartells dels Jochs Florals de Manlleu y de Gracia, convocats per l'Associació Catalanista "En Rafel de Casanova" els primers, y els segons pe'l "Centre Catalanista Gracienc", quinas festes tindran lloch, respectivament, els dias 16 y 15 del pròxim Agost.

En el cartell dels Jochs Florals de Manlleu, s'ofereixen XV premis á diferents temas, entre ells un ofert per nostre periódich; poguentse enviar els treballs fins el 27 del vinent Juliol al Secretari del Jurat, Vora del Ter, 19, Manlleu.

Forman el Jurat calificador: Mossén Jacinto Verdguer, President d'honor; D. Anton de P. Campmany, D. Angel Guimerá, nostre Director D. Joaquim Ayné Rabell, D. Emili Vilanova, D. Anton Busquets y Punset, Vocals; y D. Lluís Coll y Espadaler, Secretari.

El cartell dels Jochs Florals de Gracia, está compost de XVII premis. Forman el Jurat calificador: don Frederich Pujulá y Vallés, President; D. Antoni Bori y Fontestá, D. J. Pujol Brull, D. Miquel Laporta, Vocals; y D. Joseph M.ª Folch y Torres, Secretari; essentue també President d'honor Mossén Jacinto Verdguer.

Tots els treballs s'haurán de dirigir al domicili social del "Centre Catalanista Gracienc", Santa Agata, 40, Gracia, avans del 5 d'Agost.

Per las dimensions d'abdós cartells ens abstenim de publicarlos íntegres, pero 'ls tenim en nostra Redacció á disposició de qui vulga enterarse'n.

Bustos del Dr. Robert

El llorejat escultor en Joseph Pagés y Horta ha executat un busto del anyorat patri-ci Dr. D. Bartomeu Robert, de quina obra

n'ha fet reproduccions expressament pera CATALUNYA ARTISTICA.

Reducció del busto que oferim.

Preu del busto: **7 pessetas**.—Embalatge y ports, 4 PESSETAS.

Tots els encàrrechs á l'Administració de CATALUNYA ARTISTICA.

Aquets bustos están exposats en els establiments de Barcelona: carrer de Aviñó, 21; carrer d'Escudellers, 51; Plassa del Teatro, 6.

Monument á Frederich Soler

Suscripció pública destinada á aumentar els ingresos pera 'l Monument á FREDERICH SOLER (PITARRA), cuals donatius no podrán excedir de **una pesseta**, al objecte de donar á la suscripció carácter popular.

De las cantitats recaudadas se'n farà entrega á la *Comissió Executiva del Monument*, presidida per l'Alcalde d'aquesta ciutat.

Suma anterior. 47'45 ptas.

Don M. Ll.	1	pta.
» Ll. M. F.	1	»
Un admirador.	0'25	»

Total. . 49'70 »

Continúa oberta la suscripció en la Redacció de CATALUNYA ARTISTICA.

Lopez Robert, impresor, Asalto, 63

Mort de Mossén Jacinto Verdaguer

A cuarts de sis de la tarde del dimars passat, deixá d'existir el que fou adorat amich nostre y 'l fill mes volgut de la patria catalana.

Al arribar á nostra Redacció la notícia terriblement trista, per mes que la fi fatal era esperada, ens sentirem com aclaparats per un aixafament físich, y 's que 'l cor s'oprimía, y la llengua callava com trebada pe 'l dolor, y la fortitut del home reprimía el plor que s'enpujava als ulls frisés d'esclatarhi...

Necessitavam forsas pera deixar passar el primer moment d'emoció fondíssima y ja un cop refets, comensar, ab tota la pena que guardarém sempre al fons de nostre cor, els treballs preparatoris pera honrar en tot lo que pogué, la bona memoria del excels poeta.

Ab l'ánima afligida de debó, ab tot el pes del dolor que sentím per haver perdut un amich tan estimat nosaltres y Catalunya el fill que mes gloria ha donat á sa literatura, escribim á corre-cuyta las presents ratllas, sentint no poguer tributar, ja avuy, l'homenatge que 's mereix la memoria de nostre genial Mossén Cinto.

No cal dir si CATALUNYA ARTISTICA sabrá honrar en mort á qui tant respectava y estimava en vida.

En totas las manifestacions de dol que 's fassin al insigne poeta, no hi faltarém, y nostre vinent número estaré per complert dedicat á la colossal figura literaria que acaba de baixar al sepulcre, portant el dolor en tots els cors catalans y de fora Catalunya.

CATALUNYA ARTÍSTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT D'ARTS Y LITERATURA

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: **J. AYNÉ RABELL**. — ADMINISTRADOR: **BARTOMEU LLURÓ**

EN SOS NÚMEROS ORDINARIS PUBLICA:

16 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 8 de folleti literari. — Gravats y dibuixos de notables artistas.

Confecciona sovint números extraordinaris.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 cèntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 cèntims